

Høgskolen i Sør-Trøndelag		
Høgskolestyret		
Vedtakssak		Dato: 17.04.08
Til: Høgskolestyret		
Fra: Rektor		
Sak:		HS-V-020/08
Omstilling ved HiST		
Saksbehandler/-sted:	Kjell Hansen, SPO	
Tidligere sak(er):	Budsjettsakene 2005 – 2008; HS 066/07 http://ansatt.hist.no/content.ap?thisId=15500&language=0 HS 075/06 http://ansatt.hist.no/content.ap?thisId=10562&language=0 HS 061/05 http://ansatt.hist.no/content.ap?thisId=10672&language=0 HS 071/04 http://ansatt.hist.no/content.ap?thisId=10785&language=0	
Vedlegg:	1. Omstillingsavtale for HiST, 14.12.07 Hovedavtalen i Staten Tilpasningsavtale for HiST http://ansatt.hist.no/content.ap?thisId=748 2. Tildelingsbrev til avdelingene og HA http://ansatt.hist.no/content.ap?thisId=22080 3. Avdelingenes årsplaner og handlingsplaner http://ansatt.hist.no/content.ap?thisId=22269&language=0	
Link:		

Forslag til vedtak:

- 1) *Med bakgrunn i den økonomiske situasjonen ved flere av avdelingene ved HiST, beslutter styret at det er behov for å gjennomføre omstillingsprosesser med sikte på å bringe samsvar mellom høgskolens totale aktivitetsnivå og de fastsatte, samt estimerte og forventede ressursrammer.*
- 2) *Omstillingsprosessene skal gjennomføres på grunnlag av den lokale "Omstillingsavtale for HiST av 14.12.07", hvor det fremgår at bruk av oppsigelser som virkemiddel skal behandles i styret.*
- 3) *Styret beslutter på denne bakgrunn at de nødvendige omstillingsprosessene vil kunne omfatte omplassering og eventuelt oppsigelser av overtallige arbeidstakere knyttet til aktivitetsnivået både på spesifikt avdelingsnivå, studieprogram og innenfor høgskolens administrative tjenester.*
- 4) *Styret gir rektor fullmakt til å beslutte den nødvendige organisering og gjennomføring av omstillingsarbeidet. Styret ønsker å følge denne saken ved at det i hvert styremøte skal fremlegges en orienteringssak om fremdrift og status i arbeidet.*

Hovedmomenter i saken:

1. Saken har sin begrunnelse i høgskolens økonomiske situasjon. Dette skyldes flere forhold; blant annet en reduksjon i høgskolens tildeling fra KD grunnet kutt i studieplasser ved AHS, kutt i basistildelingen i 2007 og 2008, samt økte lønnskostnader.
2. Rektor har i forbindelse med sin gjennomgang av avdelingenes årsplaner og kompetansehevingsplaner sett at det økonomiske grunnlaget for høgskolens aktivitetsnivå innenfor enkelte avdelinger ikke gir rom for et tilstrekkelig lønnsbudsjett med en videreføring av den stab som i dag er i virksomhet.
3. Rektor anser det som nødvendig at det snarest mulig iverksettes et omstillingsarbeid med utgangspunkt i de virkemidler som er nevnt i den fremforhandlede Omstillingsavtale for Høgskolen i Sør-Trøndelag (14.12.2007).
4. Når det i en slik situasjon blir nødvendig å vurdere og håndtere overtallighet og mulige oppsigelser av tilsatt personale, skal dette iflg. Omstillingsavtalen skje gjennom et vedtak i høgskolestyret. Rektor vurderer det slik at det er nødvendig at styret gjør et slikt vedtak nå.
5. Det er viktig å presisere at ingen oppsigelser vil bli foretatt uten at alle nødvendige prosedyrer og virkemidler er prøvd mht. omstillingsavtalens bestemmelser om omplassering til andre arbeidsoppgaver/organisasjonenheter ved HiST og eventuelt tilbud til den overtallige om annet passende arbeid i høgskolen. Det er etter rektors vurdering også behov for vurdere bruk av såkalte "avgangsstimulerende virkemidler" (kompensasjon for avtalt tidligpensjonering, sluttpakker etc.) i bestrebelsene på å oppnå den nødvendige økonomiske balanse på de berørte enhetene.
6. Det er etter rektors vurdering viktig å peke på at de tiltakene som iverksettes mht. bemanningstilpasning, enten det gjelder omplassering, tilbud om annen stilling eller oppsigelser, må sees i sammenheng med de kompetansebehovene som de berørte enheter/aktiviteter har for sin fremtidige virksomhet.
7. I sum er det slik at konsekvensene av den situasjon en står overfor, vil kunne berøre også andre enheter enn de som må redusere sin bemanning. Dette er i seg selv et grunnlag for at omstillingsarbeidet må organiseres og ledes fra virksomhetsnivå.
8. Rektor ber styret om de nødvendige fullmakter til å organisere og lede de omstillingsprosesser som er nødvendige. Etter rektors vurdering vil det være aktuelt at de berørte avdelingenes ledelse og administrasjon gis utredningsmessig støtte og rådgivning fra virksomhetens ledelsesnivå i arbeidet med å kartlegge og beskrive grunnlaget for de omstillingstiltakene det vil være behov for å iverksette.

Bakgrunn

Kutt i antall studieplasser og basisbevilgning

I 2005 og 2006 fikk høgskolen vesentlige kutt i antall studieplasser knyttet til de helse- og sosialfaglige utdanningene, mens man har fått en økning innen allmennlærerutdanning og nyetablering av yrkesfaglærerutdanning.

Fra HS-sak 066/07 om Årsplan og budsjett

”Departementet gjorde ingen nye endringer for studieplasser ved HiST i budsjettet for 2008. Dette innebærer at følgende studieplassendringer videreføres som konsekvens av tidligere års vedtak:”

Studier	Studieplasser
Yrkesfaglærerutdanning	+25
Allmennlærerutdanning	+20
Ergoterapeututdanning	-30
Vernepleierutdanning	-10
Sosionomutdanning	-13

Et kutt i antall studieplasser gir bortfall av inntekter på to måter; den ene ved at basisfinansieringen reduseres med virkning fra det året kuttet kom, og to år etter ved at studiepoengproduksjonen med tilhørende inntekter reduseres gjennom i tillegg et lavere studenttall. For å illustrere bildet og omfanget av inntektstapet, gir et kutt på 53 studieplasser i et 3-årig bachelorløp ved AHS en reell reduksjon på 159 studieplasser, noe som ved full effekt gir en redusert inntekt på 13,3 mill kroner (8,4 mill kr i tapte basisinntekter og 4,9 mill kr i tapte studiepoenginntekter).

En neddimensjonering av studier i det omfanget som det her er snakk om, gir som konsekvens et redusert behov for lærekrefter og administrativ støtte. Erfaringsmessig har antall studieplasser variert over tid, slik at om man har fått kutt ett år, så har man ofte fått noen tilbake neste år eller året deretter. Kuttene i 2005 og 2006 knyttet til helse- og sosialfagutdanningene har imidlertid blitt videreført (til tross for at regjeringen i Soria-Moria-erklæringen har gitt uttrykk for noe annet). Det er dermed ikke rom for å opprettholde samme kostnadsnivå over tid, siden inntektene reduseres betydelig.

I tillegg til ovenstående fikk høgskolen et generelt kutt i basisfinansieringen i 2007 på 3,979 mill kroner (det såkalte ”hvileskjæret”). Bevilgningsnivået for 2008 inneholder heller ikke noen kompensasjon for dette.

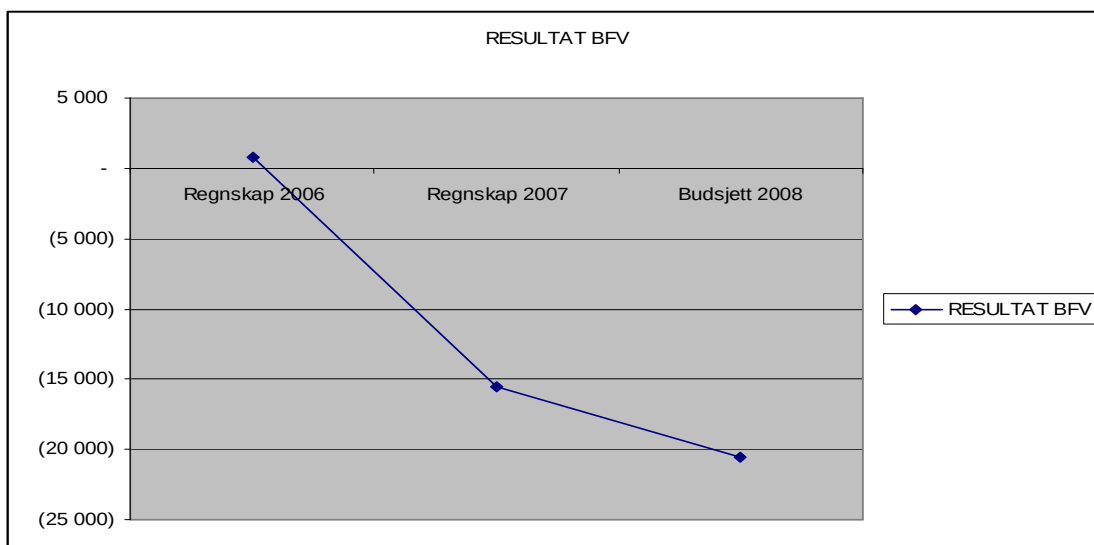
Økonomisk utvikling

Kostnadsnivået ved høgskolen er økende, og i særdeleshet lønnskostnadene, noe som er bekymringsfullt. I det følgende synliggjøres utvikling i inntekter og kostnader ved avdelingene, disponering av ubrukte midler, utvikling i lønnsandel av budsjettet, samt utvikling i forholdstall mellom faglig årsverk og studenter (eksternfinansiert virksomhet er ikke med i framstillingen). Høgskoleadministrasjonen er i framstillingen holdt utenom siden alle felleskostnadene til husleie, bygningers drift mv belastes HAs budsjett og at tallene derfor ikke blir sammenlignbare.

Tabellen under viser hovedtall fra regnskapene i 2006 og 2007, samt budsjetterte kostnader og inntekter for 2008.

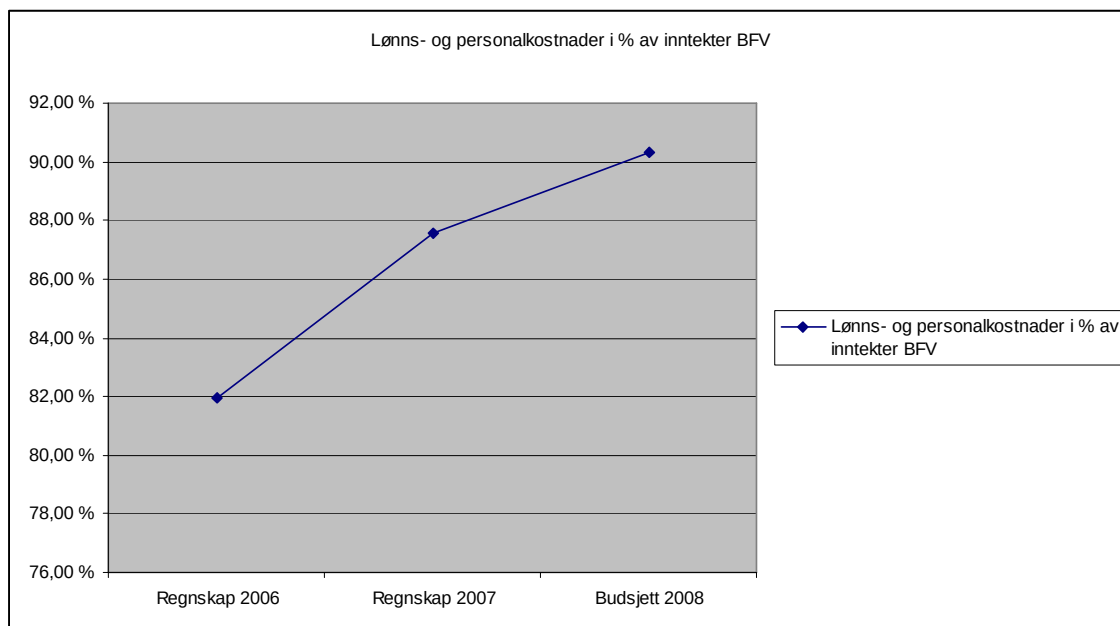
Tall i 1 000	Regnskap 2006	Regnskap 2007	Budsjett 2008
Bevilgning fra KD	311 877	303 556	305 660
Andre inntekter BFV	7 275	9 648	13 630
SUM INNTEKTER BFV	319 152	313 204	319 290
Lønns- og personalkostnader	261 608	274 200	288 365
Investeringer og driftskostnader	56 793	54 481	51 480
SUM KOSTNADER BFV	318 400	328 680	339 845
RESULTAT BFV	751	(15 476)	(20 555)

Avdelingene hadde et samlet mindreforbruk på kr 751 000 i 2006, mens for 2007 ble resultatet et samlet merforbruk på ca 15,5 mill. Denne utviklingen fortsetter i 2008, hvor avdelingenes budsjetter samlet sett gir et merforbruk på ca 20,6 mill. Grafisk ser resultatutviklingen slik ut:

Lønns- og personalkostnader utgjør storparten av avdelingenes kostnader. Lønnskostnadene er i de fleste tilfeller knyttet opp til faste tilsettingsforhold og lar seg derfor ikke raskt redusere. Det er derfor viktig å følge med på utviklingen av disse kostnadene særskilt. Tabellen og grafen under viser utvikling i andel lønnskostnader i % av bevilgningsfinansierte inntekter.

	Regnskap 2006	Regnskap 2007	Budsjett 2008
Lønns- og personalkostnader i % av inntekter BFV	81,97 %	87,55 %	90,31 %

Tallene viser at andel lønnskostnader øker fra ca 80 % til drøyt 90 % av inntektene fra 2006 til 2008. Dette er alarmerende høyt, og gir den enkelte avdeling et svært begrenset handlingsrom til å utvikle virksomheten og iverksette nye tiltak.

Dersom man ser på utviklingen i forholdstall mellom antall registrerte studenter pr. faglig årsverk ved HiST i perioden 2005 – 2007, ser vi at det i perioden har vært en reduksjon i antall studenter pr. faglig årsverk på 2,1. (Dataene er hentet fra DBH.)

	2005	2006	2007
	Studenter pr faglige tilsatt	Studenter pr faglige tilsatt	Studenter pr faglige tilsatt
Sum	17,6	15,8	15,5

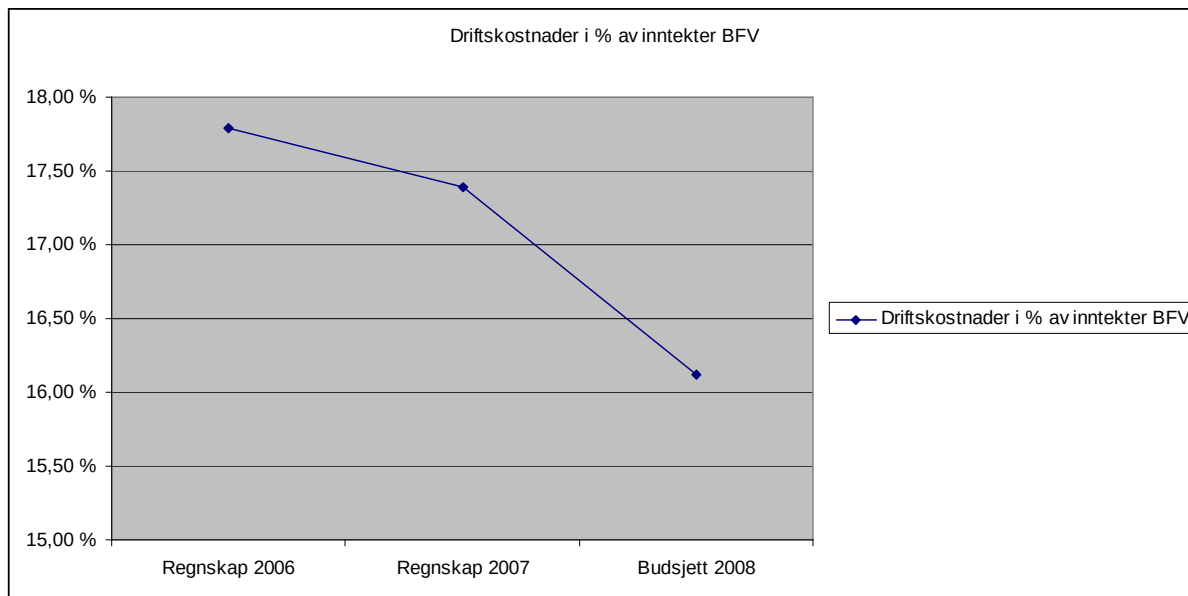
Det finnes nok mange forklaringer på denne utviklingen, og kvalitetsreformen kan være én av disse. Utviklingen trenger ikke å være negativ hvis den er bevisst og tilsiktet, men hvis utviklingen er utilsiktet, underbygger dette behovet for å se på ressursbruken kontra de tilgjengelige økonomiske rammer. Lønnsandelen av budsjettet tilsier at det er nødvendig å gjennomføre en slik analyse.

Dersom man ser på utvikling fra 2003 og fram til i dag, har reduksjonen i studenter pr. faglige tilsatte vært fra 20,5 til 15,2. For å synliggjøre konsekvensene av dette, tilsier en slik endring i forholdstallet fra 2003 og fram til 2007 på 5,3, et økt bemanningsbehov på 105 faglige årsverk. Dersom man legger inn en årlig lønnskostnad på kr 700.000,-, medfører dette en økning i lønnskostnadene på i overkant av 73 mill kr. Studiepoengproduksjonen og antall publikasjonspoeng har ikke økt tilsvarende som en økning i bemanningen skulle tilsi (relatert pr. registrert student og pr. faglig årsverk).

Det er altså lønnskostnadene som utgjør den store andelen av kostnadene ved avdelingene, men det er også interessant i se på utviklingen i nivået på andre driftskostnader i perioden. Tabellen

og grafen under viser andelen andre driftskostnader i % av bevilgningsfinansierte inntekter. Det gjøres oppmerksom på at det budsjetteres med et overforbruk i 2008 og at dette finansieres gjennom overførte midler fra 2007, jf eget pkt. og graf om dette.

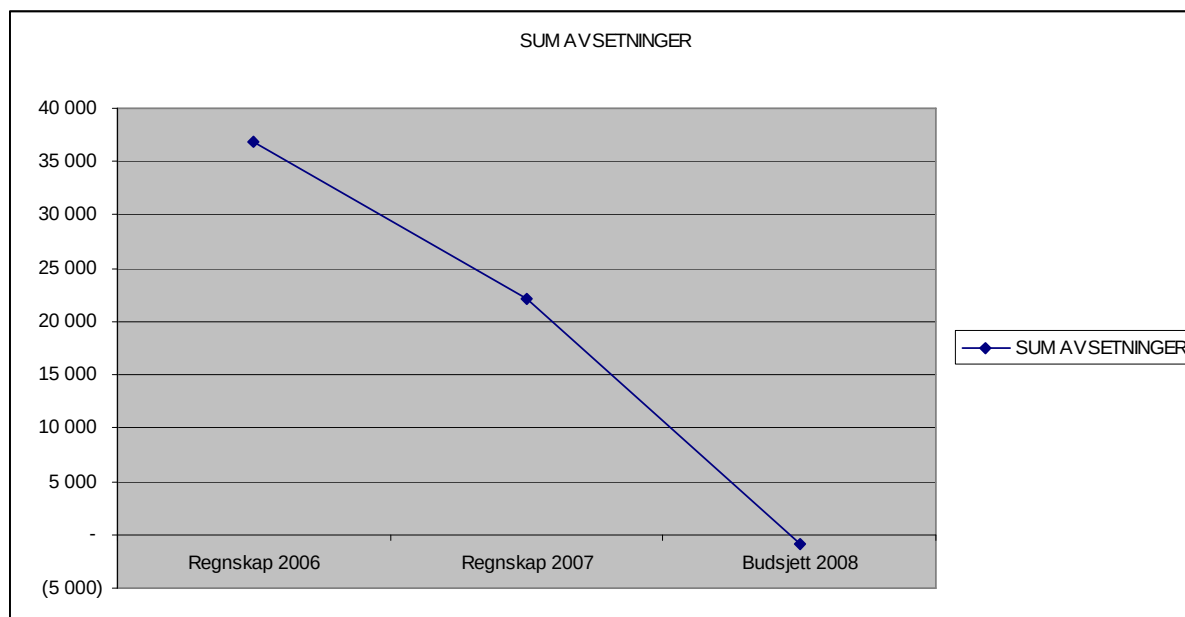
	Regnskap 2006	Regnskap 2007	Budsjett 2008
Driftskostnader i % av inntekter BFV	17,79 %	17,39 %	16,12 %

Utviklingen viser at andelen av andre driftskostnader avtar i takt med at lønns- og personalkostnadene øker. Dette er en naturlig utvikling, og vi vet at avdelinger som opplever trangere økonomi, raskt iverksetter tiltak for å redusere disse kostnadene. Det er imidlertid grenser for hvor lenge man kan fortsette en slik reduksjon. Potensialet er kanskje også begrenset, etter som driftskostnadene utgjør kun ca 15 % av totalbudsjettet ved avdelingene.

Høgskolens budsjettfordelingsmodell innebærer bl.a. at avdelingene ved HiST får overført mer- eller mindreforbuk fra et budsjettår til det neste. Fra regnskapsåret 2006 hadde samtlige avdelinger positive avsetninger som de fikk overført til 2007. Dette er midler som stort sett er knyttet til utsatt aktivitet eller strategiske disposisjoner der forbruket av kostnader ligger noe frem tid. Tabellen og grafen under viser utviklingen for avdelingenes samlede avsetninger i perioden.

	Regnskap 2006	Regnskap 2007	Budsjett 2008
SUM AVSETNINGER	36 893	22 140	(907)

Tallene viser at avdelingenes avsetninger ble redusert med ca 14,7 mill i løpet av 2007. Budsjettene for 2008 legger opp til at alle avsetninger fra 2007 forbrukes i løpet av 2008, og at vi ved utgangen av 2008 står med negative avsetninger på ca kr 907 000 samlet for alle avdelinger.

Det må legges til at det er stor forskjell på avsetningsnivået mellom avdelingene. Tabellen under viser utviklingen pr avdeling fra 2006 – 2007.

	Avsetning BFV 2006	Endring 2007 (resultat BFV)	Sum avsetning 31.12.07	Herav NFR
AFT	8 846	(1 934)	6 912	165
AHS	12 608	(5 436)	7 172	601
ALT	5 709	(2 718)	2 991	478
TØH	6 152	(3 043)	3 109	233
AITeL	200	(1 930)	(1 730)	0
ASP	3 076	(461)	2 615	784
AMMT	302	769	1 071	226
HiST	36 893	(14 753)	22 140	2 486

Isolert sett er det ingen dramatikk ved at avsetningene reduseres. KD og Riksrevisjonen har lenge vært tydelige på at avsetningene i sektoren må reduseres, og at det ikke er anledning til å spare penger fra år til år for å ha en buffer til dårligere tider. Det er imidlertid grunn til å tro at når det budsjetteres med et overforbruk i 2008, vil de overførte midlene brukes til å dekke kostnader både til utsatt aktivitet og til ordinær drift. I 2009 vil denne "bufferen" være borte, og den daglige driften må tilpasses den rammen som KD stiller til vår disposisjon. Høgskolen har ikke anledning til samlet sett å framlegge et budsjett i underskudd. Det er grunn til å presisere at situasjonen rundt dette varierer fra avdeling til avdeling, og det henvises til de avdelingsvise budsjettene i respektive årsplaner for detaljer.

Avsatte midler er penger som kun ”kan brukes en gang”, og da til øremerkede formål. Litt enkelt formulert, kan man si at den daglige og ordinære driften av avdelingene må baseres på de årlige budsjetttildelinger. Hvis avdelingenes budsjett gir et korrekt bilde av den økonomiske utvikling i 2008, vil som sagt de avsatte midlene være brukt opp pr 31.12.08. Utfordringen blir da å ha beredskap for å ta aktiviteten ved avdelingene ned på et nivå som tilsvarer budsjetttildelingen for 2009. Det er igjen grunn for å presisere at situasjonen rundt dette varierer fra avdeling til avdeling, og det henvises til de avdelingsvise budsjettene i de respektive årsplaner for 2008 for detaljer.

Eksternfinansiert virksomhet

Denne analysen omhandler ikke i denne omgang eksternfinansiert virksomhet, men dette må også inngå som en del av vurderingene omkring mulige virkemidler i det videre arbeid. Det er viktig å få fram inntekspotensialet for høgskolen, og en vurdering av om noe av personalressursene med tilhørende lønnskostnader knyttet til bevilgningsfinansiert virksomhet kan overføres til eksternfinansiert virksomhet. Det samme gjelder kostnader knyttet til drift og infrastruktur.

Vurdering:

Behov for omstilling

Ut i fra høgskolens økonomiske situasjon, er det ingen tvil om at det er behov for betydelige omstillingstiltak for å tilpasse aktiviteten til tilgjengelig ressursramme. Dette gjelder hele virksomheten ved HiST, både ved avdelingene og HA. Driftskostnadene har blitt betydelig redusert allerede, men det er behov for å se på alle muligheter for kostnadsbesparende tiltak. Det er i tillegg slik, at heller ikke en forventet reduksjon i personellet ved naturlig avgang raskt nok vil kunne bidra til å etablere en budsjettbalanse, verken i økonomisk omfang eller med et forsvarlig faglig resultat. Dette gjelder i særlig grad Avdeling for helse- og sosialfag. (Jfr. dokumentene i O-saken om Årsplaner og Kompetansehevsplaner).

Slik situasjonen er i dag, med lønnskostnader på over 90% av disponibel ramme, er det derfor et uomtvistelig behov for å gjennomføre en bemanningstilpasning ved høgskolen.

Et slikt omstillingsarbeid vil i første rekke måtte berøre de spesifikke avdelinger og studieprogrammer hvor det er dokumentert et forventet og betydelig gap mellom aktivitet og ressurstilgang. Rektors vurdering er at det i denne situasjonen er nødvendig også å ha en mulighet til oppsigelser av fast tilsatte som et virkemiddel i omstillingsarbeidet. Videre vil det som en følge av tiltak som medfører redusert aktivitet og bemanning på faglig side, også være nødvendig å vurdere omstillingstiltak og bemanningstilpasninger i høgskolens administrative tjenesteapparat. I all bruk av virkemidler for å oppnå den nødvendige omstilling vil det etter rektors vurdering være viktig at en ivaretar basale behov for kompetanse i den virksomhet som skal drives videre.

I en slik omstilling er det, både ut fra det avtalemessige grunnlaget (Omstillingsavtalen) og ut fra mulige virkninger i hele organisasjonen, virksomhetsnivået som skal ha et helhetlig ansvar og som leder prosessen. Det er på bakgrunn av dette behov for at styret gir rektor fullmakt til å organisere arbeidet med de nødvendige omstillingsprosessene.

Nærmere om omstilling

Hovedavtalen i Staten krever at høgskolen inngår en omstillingsavtale med tjenestemannsorganisasjonene. Høgskolen reviderte sin omstillingsavtale høsten 2007. Formålet med avtalen er å konkretisere hvilke rettigheter og plikter arbeidsgiver og tilsatte har i en omstillingssituasjon. Den skal sikre tilsattes medbestemmelse og rettigheter i forhold til lov- og avtaleverk og sentrale personalpolitiske retningslinjer, samt virke som et redskap for å skape forutsigbarhet og likebehandling i en omstillingsprosess.

Noen hovedmomenter i omstillingsavtalen:

- Avtalen stiller strenge krav til informasjon og medbestemmelse. Arbeidsgiver har ansvar for at tilsatte blir særlig godt orientert i forbindelse med omstillingsprosesser. Avtalen regulerer også nærmere hvordan dette skal gjennomføres. Informasjon og drøftinger med ansattes tillitsvalgte i tjenestemannsorganisasjonene står sentralt i slike prosesser.
- Avtalen definerer hvilke prosedyrer og framgangsmåter som skal følges i forbindelse med omstillingsarbeidet. I omstillingsperioden skal det ikke tilsettes medarbeidere utenfra med mindre det er helt nødvendig på grunn av særlig kompetanse som HiST ikke kan dekke med eget personale.
- Avtalen beskriver de mest aktuelle virkemidlene for kompetanseheving ved overføring til stilling i HiST med andre arbeidsoppgaver enn det vedkommende har hatt tidligere. Det er også nevnt virkemidler for tilsatte som ønsker andre tiltak enn omplassering, som f.eks. gunstige permisjonsordninger.
- Dersom høgskolen ikke kan tilby andre arbeidsoppgaver og berørte tilsatte heller ikke ønsker å benytte seg av virkemidler som stimulerer til frivillig avgang, vil de kunne sies opp fra sin stilling i henhold til gjeldende lovverk. De som blir oppsagt på et slikt grunnlag vil ha fortrinnsrett til andre stillinger i staten og ventelønn etter gjeldende bestemmelser.